

Les ruïnes d'Atenes

A cap altra capital europea el centre de la ciutat no és tan descurat com a Atenes. I a cap altra capital no es pot veure la decadència de la comunitat d'una manera tan evident.

Quan les ombres s'allargassin, Massud haurà d'accelerar el pas. Mira el telèfon mòbil, la pantalla ratllada de l'aparell s'il·lumina, són gairebé les set.

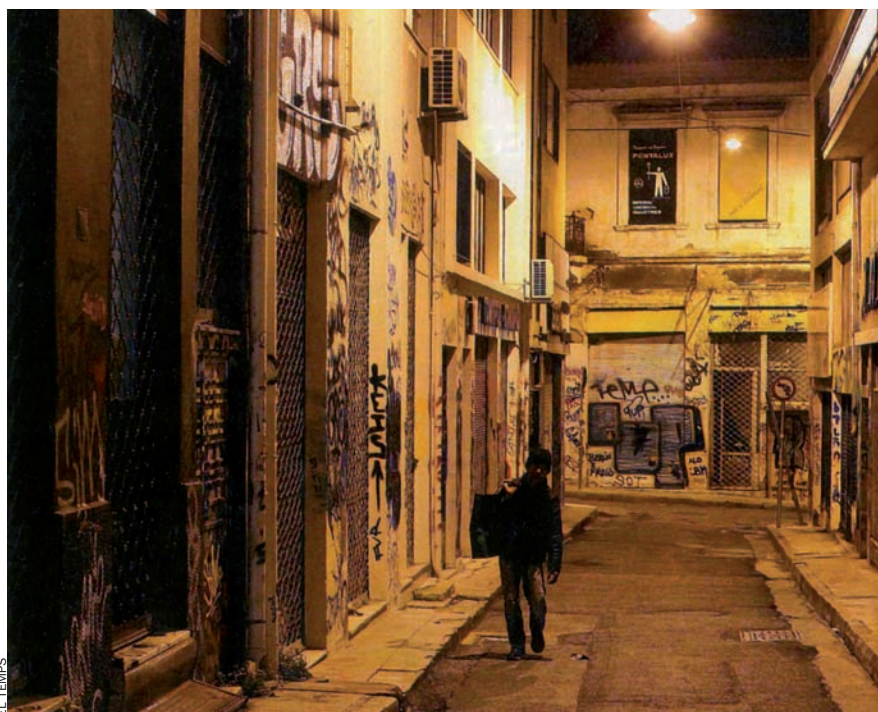
El sol s'amaga entre els grans blocs d'apartaments del carrer de Patission i desapareix lentament al darrere de les poques façanes neoclàssiques que hi queden. Unes façanes que comencen a perdre l'ornament. A les finestres tapiades amb fustes hi ha cartells on algú ha escrit "Es lloga", o darrere dels vidres entelats es poden llegir anuncis d'"Es ven".

Massud s'apressa perquè vol arribar a casa abans no es faci fosc. Si no, pot prendre mal.

La tropa de vándals de dretes és formada per gairebé vint homes forts que s'acosten a les víctimes a peu o amb motos, amb bats de beisbol o amb ganivets. Van amb la cara tapada, actuen sense rostre i amb rapidesa, apareixen de sobte, no diuen ni mitja paraula, aprofiten l'oportunitat.

Al bell mig del centre d'Atenes, als carrers de la part nord de la plaça Omònia, els neofeixistes es dediquen a caçar immigrants. Ells ho consideren com una actuació de neteja.

Cacen gent com Massud, un afganès de Kabul de 25 anys. Viu a Atenes des de fa cinc anys, però no té permís de resi-

Al centre d'Atenes –abans, una zona distingida–, la degradació hi és extrema.

dència, tot i que parla el grec amb molta fluïdesa. Massud treballa d'operari, però a Kabul va estudiar geografia.

També cacen l'home de pell fosca que empeny un carretó ple d'escombraries i ferralla pel carrer. O la dona de trets asiàtics que agafa el seu fill i recull el got de plàstic amb què demanava almoïna.

Abans, aquest barri i el carrer Patission eren una de les zones més distingides i cares d'Atenes. Maria Callas hi va viure, en aquesta zona. Però ja fa molt de temps, d'això. Ara en una botiga s'hi venen sabates de ballarina de cuir artificial fetes a la Xina per cinc euros. Les sabatilles esportives en costen vuit. Al carrer Patission també hi ha l'edifici de columnes que allotja el Museu Nacional d'Arqueologia, un museu que conté la més gran col·lecció d'art de l'antiga Grècia. D'aquí al carrer Aristòtil –el carrer on les prostitutes que exerceixen són com més va més joves– només hi ha 50 metres de distància.

Potser els grecs estan convençuts que l'esplendor de l'antiguitat ja fa temps que s'ha perdut. El fet que Atenes, abans una ciutat orgullosa, ara sigui sinònim de fracàs polític i de mala gestió, ha intensificat el nerviosisme de la nació.

Ruïnes contemporànies. Enlloc no s'han pogut observar d'una manera tan clara les conseqüències de dècades de

mala gestió econòmica com al centre de la capital grega.

Fa uns quants anys, els turistes i els atenesos encara seien al Cafè Frappé, a la plaça Omònia. Avui dia, els sense sostre acampen als pous de ventilació. De tant en tant, hi ronda una patrulla de policies amb armetes antibales. Fins i tot el trànsit s'hi ha reduït.

Els grecs han optat per canviar de barri i ara hi són minoria. Aquí, al centre de la ciutat, ja no es tracta de la insolvència d'un estat, es tracta de la fallida social d'un país. Amb els ornaments de les *politikatoikia*, les cases típiques d'Atenes, cau també la civilització. I on la necessitat és més gran, l'estalvi no augmenta tant com ho fa l'odi.

A les parets de les cantonades hi ha adhesius amb els colors de la bandera grega. "Grècia per als grecs", diuen. Són adhesius del partit d'extrema dreta Khrisi Avgí. Segons les enquestes representen gairebé un 4% i sembla que es podrien aconseguir les seves perspectives d'entrar al Parlament a les eleccions que tindran lloc d'aquí a poques setmanes. Açò implicaria un petit pas cap al "domini de la raça blanca i de la nació grega" a què el partit vol aspirar.

Atenes té més de tres milions d'habitants, però no se sap el nombre exacte d'il·legals que hi resideixen. No obstant això, la zona on viuen no és cap secret.

Immigrants menjant en una plaça d'Atenes.

Habiten el centre de la ciutat i poden arribar a ser unes 100.000 persones.

El centre de la ciutat és “un focus de criminalitat, droga i prostitució”, confirma l'alcalde d'Atenes, Iorgos Kaminis, en un discurs que sona més resignat que no combatiu. Kaminis, jurista constitucional, compta amb el suport de l'espectre polític de l'esquerra. L'ajuntament des d'on governa se situa al bell mig del sisè districte, el més gran de la zona centre. La seva proposta per a resoldre el problema no és pas gaire diferent de la proposta dels extremistes de la dreta.

“La repatriació voluntària” és l'únic mètode per a evitar que es produeixi una situació crítica. Amb la col·laboració de les forces operacionals de la Unió Europea vol desenvolupar un pla i establir un seguit d'incentius perquè els desplaçats puguin tornar a casa voluntàriament. Però el problema que hi ha al centre també forma part del fracàs de la política europea sobre els refugiats. “Cada dia, unes 300 persones traspassen les fronteres al nord de Grècia.” Per a Kaminis això és massa.

Qui es passegi pel carrer Panepistímio, un dels punts principals de la ciutat, veurà com algunes persones es punxen amb xeringues els braços, l'artèria del coll o fins i tot el penis a la vista de tothom. Segons la policia, aquests grups es mouen per una extensió d'uns 300 metres,

cap a la plaça Syntagma o cap a Omònia. La major part dels qui formen aquesta escena són joves grecs, i cada vegada n'hi haurà més.

Cap centre de cap capital europea no té l'aspecte que té el d'Atenes, diu Nikitas Kanakis: “En aquest punt se situa el focus de la difícil situació grega.” Kanakis, de 44 anys, és dentista. Encapçala l'organització humanitària Metges del Món a Grècia i ha estat a llocs com Rwanda poc després del genocidi i a Bagdad durant la guerra de l'Iraq. Ara dirigeix una missió humanitària al centre de la seva ciutat natal, “una zona semblant a les *favelas* però amb cases de debò”.

Els problemes d'Atenes no s'han derivat de la crisi econòmica, però sí que els ha intensificats i els ha posats al descobert. Els grecs començaren a abandonar el centre durant els anys 80 per tal de cercar espais amb l'aire més net i amb més lloc als afores de la ciutat. Els preus dels habitatges al centre van baixar i els immigrants van aprofitar-ho per a llogar-los. Cada vegada hi venien més immigrants, i la majoria anaven a viure als pisos de coneguts o familiars.

En un habitatge de 50 metres quadrats hi podien arribar a viure 25 persones i només uns quants tenien papers. De tant en tant, els policies feien batudes a les cases, organitzades molt sovint per la fiscalia o inspectors fiscals.

La sida i la por. La policlínica que dirigeix voluntàriament Kanakis s'anomena Medicenter i es troba al carrer Safós. En aquesta clínica tracten la gent que no té ingressos, que no té cap assegurança i sovint que no té documentació. El nombre de pacients ha crescut dràsticament aquests darrers anys. Cada dia reben la visita de prop de 300 persones i la proporció de grecs hi és cada vegada més alta. El tractament és gratuït, la clínica obre abans de les nou però a la porta de seguida s'hi formen cues. A banda de medicaments gratuïts, també s'ofereixen paquets d'ajuda d'11 kg, amb arròs, pasta i llet en pols.

Tanmateix, aquesta situació és insostenible, diu Kanakis. El caràcter de la gent és cada vegada més agressiu, tant el dels grecs com el dels immigrants. Com més va, més violència hi ha, més robaria, més homicidis. Tothom sap que passen aquestes coses, encara que no ho digui cap estadística. Els metges tornen a diagnosticar més sovint malalties que feia dècades que havien desaparegut, com ara la sífilis o la tuberculosi. El percentatge d'infeccions de sida durant l'any 2011 va créixer notablement respecte a l'any anterior.

Per a aquest metge, els immigrants són el grup més dèbil en aquest panorama de misèria. Ell els anomena “els dublinesos”: gent que realment volen seguir el seu camí cap a uns altres països de la Unió Europea, però que, segons el reglament Dublín II resten obligats a romandre allà. Viuen en un país d'agonia, en el millor dels casos. En el pitjor dels casos els persegueixen a Atenes de la mateixa manera que els perseguien als països d'on han fugit. Kanakis, grec i atenès, també evita des de fa un temps de passar per certs carrers de la ciutat. Per a ell, la zona del voltant de la plaça Panteleímonas Àgios és una “zona alliberada nacional”. En aquesta zona, com es fa evident per les banderes que pengen dels balcons, hi governa l'extrema dreta. Fa un any hi van deixar mig mort d'una pallissa un intèrpret afganès que treballava amb Kanakis. De llavors ençà, dos guàrdies de seguretat vigilen la clínica on hi ha ingressats 66 refugiats i Kanakis va a treballar amb cotxe.

Cap a final de l'any passat, quan els abusos van començar a créixer, Kanakis es va posar a recollir dades sobre la violència racista amb l'ajuda de més

organitzacions humanitàries. Només entre l'octubre i el gener van registrar 61 agressions. En aquestes agressions, els immigrants havien estat colpejats o apunyalats i fins i tot hi havia nens i dones entre les víctimes.

Ara, des de les organitzacions han escrit unes cartes en què demanen al govern que prenguin mesures d'una vegada “contra la tolerància de la violència, contra la impunitat d'aquests crims”.

Hi ha sospites que apunten que molts policies simpatitzen amb el partit Khrisi Avgí, que traduït significa ‘Alba Daurada’. Aquest nom se suposa que transmet les esperances de la dreta, és a dir, la voluntat dels grecs de trobar la sortida de l'obscuritat i tornar a assolir la glòria, “com en les obres d'Homer”, diu el cap del partit, Nikos Mikhaloliakos, un home de 54 anys i membre electe del Consell Municipal d'Atenes. Mikhaloliakos seu ben cofoi al seu despatx, prop de la plaça Omònia. Acaba d'organitzar un acte per a comerciants grecs a la seu del partit. El tema era la creixent criminalitat al centre de la ciutat. Davant del seu despatx s'han aplegat uns quants homes amb les espatlles molt amples i els cabells molt curts. A les vitrines hi ha fullets sobre “les mentides de Lenin” i sobre “la cultura ària”. S'hi poden comprar samarretes de la marca Pitbull Germany, banderes i més objectes de devoció. Gairebé tots els presents porten el logotip del partit penjat, un símbol que sembla una mena de runa, una fulla de llorer d'una garlanda. La semblança que té amb l'esvàstica és tan sorprenent que de segur que l'han dissenyada amb aquesta intenció.

“Som nacionalistes”, comenta Mikhaloliakos. A tot el país el seu partit té uns 10.000 membres i cada dia són més. L'Alba vol tancar les fronteres de Grècia i fer retornar els immigrants als seus països d'origen amb l'ajut de la Unió Europea i de l'ONU. Però fins que això no passi, els seus militants hauran d'encaçar els estrangers durant la nit, diu Mikhaloliakos mig rient. Evidentment, era broma.

Al bar on ens trobem ara no hi ha ningú. Al costat de la caixa penja un número de telèfon, una mena de trucada d'emergència, segons que ens conta el propietari del bar de *souvlaki*, un plat de carn popular a Grècia. Si se sentís amenaçat marcaria el número i llavors

Cerimònia de Khrisi Avgí ('Alba Daurada'), partit neonazi grec molt actiu i violent.

ells vindrien. Arribarien amb motos, amb garrots, la majoria anirien emmascarats. Ja saben què s'ha de fer, no com la policia.

—Però qui són?

—Els membres de l'Alba Daurada —diu l'home.

L'alba i el capvespre. El nombre de milícies i iniciatives populars ha crescut d'una manera radical durant els últims mesos. Els veïns s'han organitzat. Fa poc, un grup de veïns van fer malbé la cabina de telèfon que hi havia a la plaça de davant de casa seva perquè així els immigrants no fessin cua mentre esperaven el seu torn per a trucar per telèfon.

Molts habitants se senten abandonats per l'estat, per la ciutat, per la policia. Un estudi de la Universitat del Peloponès afirma que el 90% dels propietaris de les botigues o de les tavernes del centre creuen que el seu barri és “molt insegur”. Més de la meitat han assenyalat que ja els han assaltats i els han robats. Els hotels, per una altra banda, opten per tancar o contractar personal de seguretat.

Fa gairebé ara un any, Penelope Agàthou va crear l'associació Epoizo, els estatuts de la qual aposten per “una millor qualitat de vida”. L'associació ja té 110 socis i “només hi ha persones civilitzades”, remarca. La dona d'edat avançada que porta un cor brodat al jersei d'angora i els llavis acuradament dibuixats viu a la plaça d'Amèrica, que segons ella ara s'hauria d'anomenar la plaça d'Àfrica.

“Tot era negre”, diu Agàthou, i mira per la finestra. Els africans seien, menjaven i orinaven davant la seva porta. No es considera racista, sovint dóna diners a UNICEF. Tanmateix, “per a nosaltres aquesta gent significa un perill per a la salut pública”.

Ara hi ha eleccions a Atenes i de sobte hi ha presència de policia a la zona i molts il·legals no s'atreveixen a eixir al carrer. Avui la plaça d'Amèrica no és tan negra com abans.

La setmana passada el ministre d'Interior va proclamar l'*operació escombria*, és a dir, les persones que no tinguin papers han de ser detinguts i posats en els campaments de refugiats que s'han construït fa poc. La situació al centre, segons el ministre, “és una bomba que s'ha de neutralitzar”.

Massud, l'afganès, ha arribat a casa seva sa i estalvi abans no es fes fosc. A la porta de casa hi ha una dona gran.

—Què vols? —l'increpa la dona.

—Visc aquí —contesta Massud en veu baixa. Alça la mà on duu les claus. La dona sospira. Massud tanca la porta de l'habitatge pis. Aquesta habitació la comparteix amb el seu cosí. “Me n'haig d'anar”, li diu ell. Abans hauria estat normal, però ara era inimaginable.

—Però on?

—A Alemanya, a França, tant se val —diu Massud—. A qualsevol lloc on s'estigui millor.

Julia Amalia Heyer

© *Der Spiegel*

Traducció d'Adel Abugren